

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ КИЇВСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет романської філології і перекладу
Кафедра романської і новогрецької філології та перекладу**

Допущено до захисту

«__» _____ року

Завідувач кафедри

_____ Наталія ФІЛОНЕНКО

КУРСОВА РОБОТА

з філології на тему:

«Італійська мова: від latino volgare до neoitaliano»

Студентки групи Мліт09–20
Спеціальність 035 Філологія
Спеціалізація 035.052 Романські мови і
літератури (переклад включно), перша
– італійська
Освітня програма Італійська мова і
література, друга іноземна мова,
переклад
Ліщук Валерії Вікторівни

Науковий керівник:

к. філол. наук Куранда Віталіна Валентинівна

Чотирибальна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

Члени комісії:

_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)
_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)
_____	_____
(підпис)	(прізвище та ініціали)

Київ 2023

АНОТАЦІЯ

Ця курсова робота присвячена історії розвитку італійської мови від народної латини до сучасної італійської мови. У першому розділі розглянуто виникнення народної латини, вплив латинської мови на романські мови, зокрема італійську, вплив відомих літературних діячів на формування італійської мови та роль Академії della Crusca у становленні італійської мови.

У другому розділі описані модифікації, що відбулися при переході від народної латини до сучасної італійської мови, включаючи фонетичні, морфологічні та лексичні модифікації. До того ж, певні явища, що вплинули на ці зміни. Також розглянуто роль латини у сучасній італійській мові.

Робота містить загальний огляд історії італійської мови та її етапів розвитку, а також конкретні деталі, які стосуються впливу різних факторів на формування мови. Викладені дані допоможуть краще зрозуміти процес розвитку італійської мови та її особливості.

Ключові слова: народна латинська мова, розвиток, модифікації, академія della Crusca, явище, історія, фактори, особливості

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
------------	---

РОЗДІЛ 1 ІСТОРИЯ ПЕРЕХОДУ ВІД LATINO VOLGARE ДО NEOITALIANO.....	7
1.1. Виникнення народної латини.....	7
1.2. Вплив латинської мови на романські мови, зокрема італійську.....	9
1.3. Вплив відомих літературних діячів на формування італійської мови...	12
1.4. Академія della Crusca.....	15
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1.....	18
РОЗДІЛ 2 МОДИФІКАЦІЇ, ЩО ВІДБУЛИСЬ ПРИ ПЕРЕХОДІ ВІД НАРОДНОЇ ЛАТИНИ ДО СУЧАСНОЇ ІТАЛІЙСЬКОЇ МОВИ	19
2.1. Фонетичні модифікації.....	19
2.2. Морфологічні модифікації.....	21
2.3. Лексичні модифікації.....	23
2.4. Латина у сучасній італійській мові.....	26
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2.....	28
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....	29
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	30

ВСТУП

Італійська мова є однією з найбільш красивих та мелодійних мов у світі. Шлях, який вона пройшла – довгий та неймовірно насичений. Мова постійно

знавала змін, пристосовуючись до її носіїв. Тому, робота присвячується вивченню історії італійської мови від її початків у вигляді народної латини до сучасної італійської мови, відомої як *neoitaliano*. Італійська мова має глибокі корені у народній латинській мові, яка виникла внаслідок змішування латини та діалектів Римської імперії. Протягом століть італійська мова поступово еволюціонувала, відображаючи культурні, соціальні та політичні зміни в Італії. Велике значення у цьому процесі мали літературні діячі, які використовували свою мову для відтворення культурних цінностей та національної ідентичності. Академія della Crusca відіграла ключову роль у стандартизації мови. Її внесок у сучасну італійську мову - неосяжний, адже науковці з Академії і сьогодні продовжують уніфікувати італійську не забуваючи про діалекти, що є досить поширеними на території Італії. Крім того, дослідження цієї теми дозволить краще зрозуміти процеси, які відбуваються в мові, та її взаємодію з культурою та суспільством.

Італійську мову досліджували: Бруно Мільоріні дослідив історію італійської мови, Джузеппе Патота дослідив граматичні, фонетичні та морфологічні зміни, що відбулись в італійській мові при переході від латинської до сучасної італійської мови, а також різницю між латинською та народною латинською мовами, Фабіо Маррі дослідив народну латинську мову та вульгаризми романських мов, П'єтро Тронкья - італійський лінгвіст, який спеціалізується на італійській мові та лінгвістичній антропології. Він є професором університету "La Sapienza" в Римі та автором багатьох публікацій з італійської мови та її історії. Анна Марія Дьорічі - італійська лінгвістка, яка працює в Університеті МакГіла в Канаді. Вона спеціалізується на синтаксисі, мовному аналізі та мовному розвитку, включаючи італійську мову. Франческо Сабатіні - італійський лінгвіст та професор Університету "La Sapienza" в Римі. Він спеціалізується на італійській мові, граматиці та лексикології. Клаудіо Марфоні - італійський лінгвіст та професор університету "Ca' Foscari" в Венеції. Він спеціалізується на історії італійської мови та розвитку мовних систем.

Мета полягає у дослідженні еволюції італійської мови та з'ясуванні впливу на неї різних факторів, а також у визначенні змін, що призвели до розвитку італійської мови.

Завдання полягає у:

- дослідженні історії розвитку італійської мови від *latino volgare* до сучасної італійської мови,
- охарактеризуванні фонетичних, морфологічних та лексичних змін,
- визначенні таких явищ як лабіовеляр та аферезис.

Актуальність: Дослідження розвитку італійської мови забезпечує більш глибоке розуміння культури та історії Італії, а також дозволяє проаналізувати вплив різних історичних, соціальних та політичних факторів на формування мови. Вивчення історії розвитку італійської мови також допомагає краще зрозуміти сучасну мову, особливості її вживання та розуміння мовної культури Італії.

Об'єктом дослідження є італійська мова в її історичному розвитку від народної латини (*Latino volgare*) до сучасної форми, що відома як *Neoitaliano*.

Предметом дослідження є етапи розвитку італійської мови, які відбувалися з часів Латинської Римської імперії до сучасності, та їх характеристики, фонетичні, морфологічні та лексичні зміни, що відбулися під час розвитку мови.

Методи дослідження: дедуктивний, зіставного та порівняльного аналізу, синтез, вивчення літератури, класифікація.

Апробація здійснювалася на одній Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції “Полілог мов і культур в освітньо-науковому просторі” (Київ, 2023р).

Структура роботи: повний обсяг роботи складає 34 сторінок, з яких основний вміст складає 29 сторінку. Робота складається з анотації, вступу, двох розділів з висновками до кожного з них, висновків до всієї роботи та списку використаних джерел.

У **вступі** наведено приклади науковців, які досліджували італійську мову, визначено мету, завдання, актуальність, об'єкт дослідження, предмет дослідження, методи, розглянуто структуру роботи, а також зазначено як здійснювалася апробація.

У **розділі 1** «Історія переходу від *latino volgare* до *neoitaliano*» розглянуто історію переходу від *latino volgare* до *neoitaliano*, а також вплив латинської мови на романські мови. До того ж вплив відомих літературних діячів, який є важливим для формування сучасної італійської мови та роль Академії della Crusca.

Розділ 2 «Модифікації, що відбулись при переході від народної латини до сучасної італійської мови» присвячено модифікаціям, які відбулися при переході від народної латини до сучасної італійської мови, зокрема фонетичним, лексичним та морфологічним змінам. Крім того, буде розглянуто роль латини у сучасній італійській мові.

РОЗДІЛ 1. ІСТОРИЯ ПЕРЕХОДУ ВІД LATINO VOLGARE ДО NEOITALIANO

У даному розділі ми розглядаємо етапи формування народної латини, вплив латинської мови на романські мови, зокрема італійську, внесок відомих літературних діячів у формування італійської мови та роль Академії делла Круска в її стандартизації. Цей розділ допоможе краще зрозуміти етапи та особливості розвитку італійської мови від народної латини до сучасної мови.

1.1. Виникнення народної латини

Народна латинська мова (лат. *lingua Latina vulgaris*) – мова, що виникла на території Римської імперії у період з 3-го до 8-го століття н.е. Вона була спільною мовою для різних соціальних верств населення та відрізнялася від класичної латини, яка використовувалася елітою.

Виникнення народної латинської мови пов'язано з процесом розпаду Римської імперії та зміною соціальної структури населення. В результаті цього процесу на території Римської імперії утворилися різні регіональні діалекти, які поступово зливалися у єдину мову. Народна латинська мова відрізняється від класичної латини у вимові, граматиці і лексиці. [10, с. 9]

Графіка народних написів, знайдених на різних територіях Римської імперії є важливим джерелом вивчення народної латинської мови. Ці написи містять інформацію про повсякденне життя, торгівлю та інші соціальні аспекти життя на той час. На основі цих написів можна відстежити етапи розвитку народної латинської мови та визначити її особливості. [41, с.3]

Однією з головних особливостей народної латинської мови є вплив на неї інших мов, які використовувалися на території Римської імперії, таких як грецька та галльська. Узбережжя Середземного моря було заселене різними народами, такими як карфагенці, етруски, іллірійці, готи та інші, чия культура та мова також внесли свій внесок у розвиток народної латини. Також не можна забувати про вплив імперських амбіцій Римської імперії на розвиток народної латини та розповсюдження її на великі території. У результаті цього процесу народна латина поступово стала основою для романських мов, таких як італійська, французька, іспанська та португальська. Цей вплив проявився у запозиченні нових слів, зміні значення деяких слів, а також у граматичних конструкціях. [20]

Романські мови постали як результат еволюції народної латинської мови після розпаду Римської імперії.

Процес розпаду Римської імперії призвів до того, що на території імперії з'явилися різні германські племена, які зайняли певні території та набули влади. Ці племена почали використовувати народну латинську мову у

повсякденному спілкуванні, що призвело до зміни цієї мови на місцевому рівні. [26, с.2]

Одним з джерел вивчення народної латинської мови є твори ранніх християнських письменників, таких як Святий Августин, що сказав «*Melius est reprehendant nos grammatici quam non intelligant populi*» (“краще бути критикованим граматиками, ніж незрозумілим людям”). [8] У своїх творах вони використовували народну латинську мову щоб бути зрозумілими аудиторії, здебільшого робітничому класу, що дало можливість дослідникам вивчити її особливості. Також була популярна мова латинської варіанту Біблії, яка також носить назви “*Itala*” або “*Vetus Latina*”, перекладеної з грецької Септуагінти.

Іншим важливим джерелом для вивчення народної латинської мови є граматики, складені у середньовіччі, які описували мову, яка використовувалася на той час. Наприклад *Appendix Probi*, який за різними даними був складений між 3 та 8 століттями нашої ери. [41, с.2]

Отже, народна латинська мова виникла на території Римської імперії в результаті процесу зміни соціальної структури та розпаду імперії. Ця мова відіграла важливу роль у формуванні романських мов, які ми знаємо сьогодні. Народна латинська мова є важливим етапом у вивченні історії мови та є одним з найважливіших джерел для вивчення римської культури та історії.

Зважаючи на те, що народна латинська мова виникла багато століть тому, дослідження цієї мови є складним завданням. Однак, за допомогою досліджень граматик, ранніх християнських письменників та інших джерел, ми можемо відтворити основні риси цієї мови та зрозуміти, як вона вплинула на формування інших мов.

Загальними джерелами виникнення народної латинської мови є вплив грецької мови, африканських та галльських народів, а також інших народів, що мешкали на території Середземномор'я. Народна латина була значною мірою оригінальною мовою та стала передумовою для формування нових

романських мов зокрема італійської. Латинська мова стала основою для формування італійської мови, включаючи синтаксис, лексику та граматику.

1.2. Вплив латинської мови на романські мови, зокрема італійську

Вплив латинської мови на романські мови, зокрема італійську, є дуже важливим і цікавим явищем в історії мовознавства. Романські мови – це група мов, які виникли на основі латинської мови, яку використовували для комунікації в Римській імперії. Ці мови виникли в різних частинах Європи після розпаду Римської імперії і на сьогоднішній день складають важливу частину світової мовної спадщини. [29]

Вплив латинської мови на італійську був особливо значущим, оскільки саме на території Італії знаходилася столиця Римської імперії. Більшість слів і граматичних конструкцій італійської мови мають свій початок у латинській мові, але протягом століть ці дві мови пройшли ряд змін, що призвело до відмінностей в їх структурі та лексиці. [28]

Одним з основних спадкових елементів латинської мови, який залишився в італійській мові, є відмінкова система. Латинська мова мала багато відмінків, що вказували на різні відношення між словами у реченні, і ця відмінкова система відіграла важливу роль у розвитку романських мов, зокрема італійської. Хоча відмінкова система у сучасній італійській мові не є такою складною, як у латинській, вона все ще має деякі ознаки, що свідчать про її латинське походження. Наприклад, у латинській мові було шість відмінків, тоді як у сучасній італійській мові їх всього три: називний, родовий та знахідний. Однак, у деяких іменниках італійської мови ще присутні ознаки більш складної відмінкової системи. Наприклад, деякі іменники мають дві форми родового відмінка: одна форма відповідає чоловічому роду, а інша – жіночому. Це можна помітити, наприклад, в іменниках, що закінчуються на -e, таких як "*presidente*" (чоловічий рід) і "*presidentessa*" (жіночий рід). Крім того, у деяких іменниках італійської мови можна побачити риси латинського

відмінювання, наприклад "*museo*" (музей) у називному відмінку стає "*musei*" у множині, що нагадує латинське відмінювання. [39]

Крім того, лексика італійської мови багата на слова, які мають латинське коріння. Наприклад, багато назв тварин та рослин походять від латинських слів, таких як "*canis*" (собака), "*equus*" (кінь), "*arbor*" (дерево), "*rosa*" (троянда) тощо. Також в італійській мові є багато словосполучень та виразів, що мають латинське походження, наприклад "*exempli gratia*" (наприклад), "*ad hoc*" (спеціально для цього) тощо. [25, с. 190]

З іншого боку, вплив латинської мови на італійську мову не був безпосереднім. Наприклад, італійська мова відрізняється від латинської за своєю граматикою та фонетикою. Крім того, в італійській мові є багато слів, які походять від інших мов, таких як грецька, готська, арабська та французька, що також вплинули на її розвиток. [43]

Однак, не можна заперечувати той факт, що латинська мова значною мірою вплинула на розвиток романських мов, зокрема італійську. Завдяки цьому впливу, романські мови стали самостійними мовами, з власною граматикою та лексикою, що відрізняє їх від латинської мови. Більшість слів та граматичних правил у сучасній італійській мові мають свій корінь у латинській мові, що свідчить про глибокий історичний зв'язок між цими двома мовами.

Ще одним важливим аспектом впливу латинської мови на італійську мову є використання латинської мови у наукових, технічних та медичних термінах. Багато термінів, які використовуються в цих галузях, мають латинське походження. Наприклад, слова "*patologia*" (патологія), "*anatomia*" (анатомія), "*fisica*" (фізика) та "*matematica*" (математика) мають свій корінь у латинській мові. [36]

У загальному, можна сказати, що вплив латинської мови на італійську мову був значним і відображається у багатьох аспектах її розвитку. Латинська мова надала основу для створення романських мов, у тому числі італійської, і продовжує впливати на їх розвиток і досі.

Існує багато методів дослідження впливу латинської мови на італійську мову, можна використовувати різні підходи, такі як порівняльний аналіз лексики та граматики, вивчення етимології слів, дослідження вживання латинських термінів у наукових, технічних та медичних текстах, аналіз історичних документів тощо. Для збору матеріалів можна скористатися різними джерелами, такими як енциклопедії, словники, наукові статті та книги з історії мови. [46]

Також можна зазначити, що вплив латинської мови на італійську мову був дуже важливим для формування національної ідентичності та культурного спадку Італії. Італійська мова стала однією з найгарніших та найбільш красномовних мов у світі завдяки своїй експресивності, звучності та мелодійності. Відзначається також значний внесок італійської мови у світову культуру, а саме, її великий вплив на літературу, мистецтво та музику.

У кінцевому підсумку, можна стверджувати, що вплив латинської мови на італійську мову був і залишається дуже важливим для розвитку італійської мови та культури. Без латинської мови, Італія, як і багато інших романських країн, не змогла б вирости на світовій культурній арені, як один з найбільш визначних та впливових культурних центрів світу.

1.3. Вплив відомих літературних діячів на формування італійської мови

У своїй довгій історії італійська мова відображала багато впливів, від традиційної латини до діалектів різних регіонів Італії. Проте, без сумніву, одним з найбільш впливових факторів на формування італійської мови були відомі літературні діячі.

Першим відомим італійським письменником, який вплинув на розвиток італійської мови, був Данте Аліг'єрі. Його епічна поема "Божественна комедія" стала не тільки символом італійської літератури, але й визначальним твором для формування єдиної мови в країні.

У своїй поемі Данте використовував діалекти різних регіонів Італії, такі як тосканський, сицилійський та венеційський, а також мову латини та грецької класичної літератури. Він спробував знайти золоту середину між мовою, якою говорив народ, та мовою, якою використовували літературні критики та мовознавці.

Таким чином, Данте створив нову уніфіковану мову, яка стала основою італійської мови, що використовується сьогодні. Його внесок у розвиток італійської мови та літератури був настільки значним, що його все ще називають "батьком" італійської літературної мови.

Крім того, Данте сприяв розвитку італійської літератури, використовуючи поему "Божественна комедія" як засіб для висвітлення соціальних, політичних та релігійних проблем свого часу. Таким чином, він відкрив нові можливості для італійських письменників у створенні літературних творів рідною мовою. [9]

Література Італії у XVI столітті отримала найвищу оцінку у Європі, завдяки великій кількості відомих письменників того часу, які зробили свій внесок в розвиток мови. Одним з найбільш впливових письменників того часу був Франческо Петрарка. Він створив своєрідний стиль мовлення, який називається "петраркізм", що характеризується використанням діалектних термінів та мовних оборотів. Франческо Петрарка був не лише відомим письменником, але й талановитим поетом. Він зміг знайти ідеальний баланс між мистецтвом та наукою, і його поезія була дуже популярна на той час. Його твори зверталися до таких тем, як кохання, природа та релігія, що стали характерними для поезії Ренесансу. "Канцоньєре", збірка сонетів, що присвячена Лаурі, коханій Петрарки, стала відомою у всьому світі і надихала багатьох письменників. [45]

Крім того, Петрарка був відомий своєю працею з лінгвістики і граматики. Він розробив нові правила граматики та рекомендації щодо вживання слів, які були дуже корисними для мовознавців і літературних дослідників того часу. Він також звертав увагу на історію мови та вивчав

давню римську літературу, зробивши значний внесок у розвиток італійської мови та літератури. [47]

Джованні Боккаччо мав значний вплив на розвиток італійської мови, зокрема через свій твір "Декамерон". У цій збірці розповідей, яка складається з 100 оповідань, Боккаччо використовував просту і доступну розмовну мову, яка була зрозумілою для широкої аудиторії.

Його твір став зразком для інших письменників, які після нього почали використовувати більш доступну і просту мову в своїх творах. Це сприяло поширенню італійської мови як мови культури і зробило її доступною для більш широкого кола людей. [48]

Крім того, Боккаччо зробив важливий внесок у формування італійської прози, використовуючи розмовний стиль мовлення та різноманітні мовні засоби, такі як метафори, гіперболи та іронію. Він також звернув увагу на значення діалектів і різних мовних варіантів в розвитку італійської мови, підкреслюючи їх важливість у творенні багатомовної та багатогранної італійської культури. [15]

У XX столітті відомим італійським письменником став Умберто Еко. У своїх творах він використовував діалектизми Італії, створюючи унікальну мову, яка змогла зберегти італійську традицію та культуру. Умберто Еко був не лише письменником, але й філософом, лінгвістом та культурологом, і його твори неодноразово відображали ці інтереси. Окрім того, він був відомий своїми історичними та мистецькими дослідженнями, а його наукова праця про "Середньовічну естетику" вважається важливим дослідженням у галузі культурної теорії. [17]

У своїх літературних творах, таких як "Ім'я троянди" та "Празьке цвіркунство", Еко використовував широкий спектр мовних технік та стилів, включаючи діалекти, архаїчну та латинізовану лексику та віршовані форми. Його стиль часто описували як "інтелектуальний роман", і він був відомий своїм глибоким знанням філософії, літератури та культури. В цілому, творчість Умберто Еко зберегла важливий національний і культурний

контекст, що відображає його внесок у розвиток італійської літератури.

[17]

Усі ці відомі літературні діячі мали значний вплив на формування італійської мови, створюючи свої унікальні мовні стилі, які використовувалися у творах того часу та впливали на мову пізніших поколінь.

Окрім того, важливим фактором, що вплинув на формування італійської мови, була необхідність у єдиній мові для всієї країни, яка була підтверджена наприкінці XIX століття. У цей період було створено італійську офіційну мову, яка була заснована на теорії "тосканської ренесансної мови", більш літературної та зрозумілої для всіх італійців.

Наприкінці XX століття італійська мова стала однією з найбільш поширених мов у світі, завдяки значному впливу італійської культури та літератури на міжнародні відносини, моду, дизайн та інші сфери. [31]

Отже, вплив відомих літературних діячів на формування італійської мови є значним та різноманітним. Кожен з цих письменників створив свій унікальний стиль, що відображає його творчу особистість та вплинув на мову свого часу та на наступні покоління. Завдяки цим літературним діячам, ми можемо вивчати розвиток мови та культури, що допоможе нам краще зрозуміти сучасну італійську мову та її значення в світі.

1.4. Академія делла Круска

Академія делла Круска (Accademia della Crusca) – це визначна інституція, яка була створена в Італії у 1583 році з метою захисту, вивчення та розвитку італійської мови. Ця академія зібрала найбільш відомих італійських мовознавців свого часу, серед яких були такі імена, як Галілео Галілей, Томмазо Кампанелла, П'єро Валеріано та інші.

Назва "della Crusca" бере початок з італійського слова "**crusca**", що означає "висівки". Вона була обрана з метою символізувати фільтрування і очищення мови від неправильного вживання слів та граматичних помилок.

Одним з головних завдань Академії було створення стандартної версії італійської мови, яка була б прийнята всією країною. Для досягнення цієї мети

Академія зібрала велику кількість текстів, які були написані італійською мовою, та аналізувала їх з точки зору граматики, лексики та стилістики. [49]

Одним з найважливіших досягнень Академії було видання першого словника італійської мови, який був названий "Vocabolario degli Accademici della Crusca". Цей словник був опублікований у 1612 році та містив близько 60 000 слів. Він був дуже популярний серед літературних діячів та інтелектуалів того часу, і допоміг встановити стандарти в італійській мові. [2]

Академія також відіграла важливу роль у розвитку італійської літератури.

Вона пропонувала письменникам та поетам правила щодо використання італійської мови, що забезпечило єдність мовного стилю в літературі.

Одним з найцікавіших аспектів діяльності Академії була її взаємодія з лінгвістичними інститутами та науковими групами з інших країн. Це сприяло обміну ідеями та знаннями між різними науковими школами та вченими, що в свою чергу збагачувало знання про мову та лінгвістику. [4]

Незважаючи на свої досягнення, Академія стикалася з критикою та протистоянням від деяких письменників та інтелектуалів. Одна з найбільших критик стосувалася того, що стандартна італійська мова, запропонована Академією, була занадто штучною та віддаленою від мови, яку використовували люди в повсякденному житті.

Попри все, Академія della Crusca продовжує бути важливою установою для вивчення італійської мови та лінгвістики в Італії. Вона є членом Європейської асоціації лінгвістів та займається дослідженнями з мовної та культурної ідентичності в Італії та за її межами. [38]

Окрім цього, Академія della Crusca продовжує займатися вивченням італійської мови та розвитком лінгвістичних теорій. Вона є однією з провідних наукових установ в Італії, яка займається лінгвістичними дослідженнями, інтерпретацією мови та лінгвістичним аналізом тексту. [1]

Одним з важливих напрямків діяльності Академії Della Crusca є підтримка та захист італійської мови та культури. Вона пропагує

використання стандартної італійської мови та бореться з поширенням діалектів та інших форм мови, які можуть вплинути на єдність італійської мови. [50]

Крім того, Академія проводить різноманітні культурні заходи, такі як лекції, конференції та виставки, щоб сприяти розвитку італійської мови та культури, інтересу до неї та її поширенню у світі. [3]

Академія також встановила правила вживання мови в офіційних документах та в урядових структурах, що допомогло поширити стандартну італійську мову та зробити її більш однорідною по всій країні.

Один із цікавих аспектів роботи Академії полягає у тому, що вона не обмежується вивченням тільки стандартної італійської мови, а також займається дослідженням діалектів та різноманітних варіацій італійської мови, які використовуються в різних регіонах країни. [22]

Тож, можна сказати, що Академія делла Круска має довгу і багату історію в розвитку італійської мови та лінгвістики. Це не просто науково-дослідний центр, а важлива інституція, яка підтримує та розвиває італійську мову та культуру, а також сприяє взаємодії між дослідниками та лінгвістами з різних країн світу. Її дослідження та внески у створення стандартів італійської мови зробили вагомий внесок у встановлення мовної єдності та культурної ідентичності в Італії.

Висновки до розділу 1

Отже, можна зробити висновок, що історія переходу від Latino Volgare до Neoitalliano була складним та багаторічним процесом. Перше, що варто зазначити, це формування народної латини, яка стала основою для італійської мови. Народна латина була сформована за допомогою поєднання діалектів, які використовувалися в різних регіонах Італії, а також впливу інших мов. Існує багато джерел вивчення народної латинської мови, що є важливими для розуміння еволюції італійської мови.

Показано значний вплив латинської мови та літературних діячів на розвиток італійської мови. Вони створювали нові мовні стилі та впливали на формування єдиної італійської мови. Латинська мова стала основою для формування італійської мови, а літературні діячі, такі як Данте Аліг'єрі та Франческо Петрарка стали першими авторами, які почали використовувати італійську мову для написання своїх творів.

Доведено, що роль Академії делла Круска у стандартизації мови також є не менш важливою. Академія делла Круска була створена в 1582 році з метою стандартизації італійської мови та уніфікації її правопису. Це

допомогло забезпечити більш однорідне використання мови в Італії та сприяло подальшому розвитку італійської мови.

Процес еволюції італійської мови став можливим завдяки її широкому використанню у літературі, мистецтві, науці та інших галузях, що сприяло її поширенню та розвитку. Сьогодні італійська мова є однією з найпоширеніших мов світу, що використовується як мова міжнародних відносин, мистецтва та культури. А знання історії її формування та розвитку допомагає розуміти мову набагато краще.

Отже, розуміння історії переходу від Latino Volgare до Neoitaliano є важливим для кожного, хто цікавиться італійською мовою та культурою, а також для всіх, хто вивчає італійську мову як іноземну мову.

РОЗДІЛ 2. МОДИФІКАЦІЇ, ЩО ВІДБУЛИСЬ ПРИ ПЕРЕХОДІ ВІД НАРОДНОЇ ЛАТИНИ ДО СУЧАСНОЇ ІТАЛІЙСЬКОЇ МОВИ

У другому розділі ми досліджуємо модифікації, які відбулися при переході від народної латини до сучасної італійської мови. У цьому розділі ми розглянемо фонетичні, граматичні, лексичні модифікації, а також роль латини у формуванні італійської мови. Дослідження цих аспектів дозволить нам краще зрозуміти еволюцію італійської мови та її особливості.

2.1. Фонетичні модифікації

Важливо зазначити що не всі слова латинського походження зазнали змін, ті слова та вирази, чия форма не змінилась носять назву “латинізми”. Перш за все, через поширення латинської мови Європою та Африкою, почала зникати відмінність між довгим та коротким голосними звуками. Як сказав Святий Августин: «**Afrae aures**», тобто “африканські вуха” не розрізняють довгі та короткі голосні звуки. [51, с. 44]

Проте відмінність між відкритим та закритим звуками збереглася. У таблиці показано як саме змінились голосні звуки. Короткі голосні: “ă”, “ĕ”, “ĭ”, “ŏ”, “ŭ”; довгі голосні: “ā”, “ē”, “ī”, “ō”, “ū”.

Було	ĩ	ī	ě	ē	ǎ	ā	ǒ	ō	ŭ	ū
Стало	e	i	ε	e	a	a	ɔ	o	o	u

До прикладу, латинське слово *p̄rcu(m)* італійською – *p̄rco* (свиня), відповідно: *vīvo* – *vivo*(живу), *sēpte(m)* – *sētte* (сім). [34]

Ненаголошені голосні також зазнали змін, а саме: “**ī**” стала “**i**”;

“**ĩ**”, “**ě**”, “**ē**” стали “**e**”; “**ǎ**” та “**ā**” стали “**a**”; “**ǒ**”, “**ō**”, “**ŭ**” – “**o**”; “**ū**” стала “**u**”. Наприклад: “**sēpelire**” – “**seppellire**” (поховати) або “**pēnsare**” – “**pesare**” (зважувати) [5]

Під час еволюції народної латинської мови, таке явище як дифтонг не з’являється у словах, де [ε] та [ɔ] пішли від короткого “**ě**” та короткого “**ǒ**” після приголосних та літери “**r**”. Наприклад: “**breve**” (короткий), “**tremo**” (тремчу). Проте до кінця 14 століття можна було знайти дифтонгізацію у таких випадках. Джованні Боккаччо та Данте Аліг’єрі у своїх творах використовували такі форми слів як “**brieve**”, “**triemo**”. Вже починаючи з 15 століття, закріпилась редукція дифтонгу у словах, де [ε] та [ɔ] утворилися від короткого “**ě**” та короткого “**ǒ**” після приголосних та літери “**r**”. Отже, дифтонг “**iè**” перетворився на “**è**”, “**uò**” на “**ò**”: “**pruovo**” – “**provo**”, (спробую). При цьому, у сучасній італійській мові такі дифтонги присутні. Наприклад: “**ieri**” (вчора) та “**piede**” (стопа). [51, с. 56]

До того ж, у італійській мові з’явився лабіовеляр. Лабіовеляр - це фонема, у якій присутні глухий або дзвінкий велярний звук (задньопіднебінний) та голосна “**u**”, для вимови якої ми використовуємо губи. В італійській мові існує первинний глухий лабіовеляр (той, що був у латинській мові) та вторинний (що утворився при переході від вульгарної латини до сучасної італійської мови). Прикладами первинного лабіовеляру можуть бути такі слова як “**quando**” (коли) та “**quattro**” (чотири) адже вони походять від латинських слів “**quando**” та “**quattuor**”, а вторинного: “**cuore**” (серце) – “**cōre**” (народна латинська мова). [13]

Також змінилось наголошення слів. У народній латинській наголошеним був лише передостанній склад слова, коли в італійській мові є випадки, коли наголос падає на інші склади. Наприклад прислівники, де наголос падає на останній склад **“già”** (вже) та **“là”** (там). Якщо остання літера в слові – голосна, наголос може падати на останній склад **“papà”** **“caffè”**. А також в запозичених словах з інших мов наголос може падати на інші склади. Наприклад: **élite, sangria, souvenir**. [6]

Ще одним явищем, що вплинуло на фонетику італійської мови став афerezис. Афerezис – це фонетичний процес, унаслідок якого, скорочується окрема частина початку слова. За допомогою афerezису (скорочення слів на початку слова) утворились деякі італійські слова. Наприклад у народній латинській **“illūi”** стало **“lui”** (він), а **“illēi”** стало **“lei”** (вона). [42, с.9]

Отже, помічаємо, що народна латинська мова була фонетично наближеною до італійської мови, проте відбулось досить багато змін, а саме у наголошенні, звучанні голосних звуків та дифтонгів, відбувався такий фонетичний процес як афerezис.

2.2. Морфологічні модифікації

Зв'язок між народною латинською мовою та сучасною італійською мовою можна відслідкувати не лише на фонетичному рівні, але й на морфологічному рівні. Морфологія вивчає мовні форми та їх відмінювання, а також словотворення. [11]

Перш за все, у латинській мові був середній рід, що майже зник у народній та сучасній італійській мовах. Слова, що мали середній рід стали словами чоловічого роду. Проте, інколи у множині чи бачимо ознаки середнього роду. Слово **“braccio”** (рука) у множині **“le braccia”** (руки) коли **“i bracci”** мають зовсім інше значення (фіксовані або рухомі предмети, що під'єднані до предмету, наприклад ковш чи підйомник)

Також відбулись зміни у ступенях порівняння. У італійській мові так само як у латинській та народній латинській є три ступені порівняння. У народній латинській використовували **“plus”** або **“magnis”** + прикметник.

Наприклад **“plus altus”** – **“piu alto”** (вищий) у сучасній італійській мові, а третій ступінь порівняння утворюємо за допомогою суфікса **-issimo**: **“altissimo”** (найвищий). [42, с. 13]

У латинській мові фактично не існувало умовного способу, там підрядний спосіб виконував дві функції : як підрядного, так умовного за допомогою латинського інфінітива+перфекту. Наприклад: латинською – **“habui”**, у народній латинській *amare* (любити) – **“amerei”** (хотів би любити). Так само для утворення майбутнього часу використовуємо латинську похідну форму від інфінітива **“habeo”**, народною латинською *-ao*. Наприклад: **“amare”** – **“amerò”** (буду любити). [40]

Відбулись зміни у дієвідмінюванні дієслів. Еволюція італійської мови з народної латини призвела до значних змін у дієвідмінюванні дієслів. У латинській мові дієслова відмінювалися за особами та числами підмета, тоді як в італійській дієслова відмінюються за часами, способами та особами. Ось кілька прикладів змін у дієвідмінюванні дієслів:

У латинській мові дієслово **“amare”** (любити) відмінюється як **“amo”** (я люблю), **“amas”** (ти любиш), **“amat”** (він/вона любить), **“amamus”** (ми любимо), **“amatis”** (ви всі любите) і **“amant”** (вони люблять). В італійській мові це дієслово відмінюється як **“amo”** (я люблю), **“ami”** (ти любиш), **“ama”** (він/вона любить), **“amiamo”** (ми любимо), **“amate”** (ви любите) та **“amano”** (вони люблять). [32]

У латинській мові дієслово **“facere”** (робити) відмінюється як **“facio”** (я роблю), **“facis”** (ти робиш), **“facit”** (він/вона робить), **“facimus”** (ми робимо), **“facitis”** (ви всі робите) і **“faciunt”** (вони роблять). В італійській мові те саме дієслово відмінюється як **“faccio”** (я роблю), **“fai”** (ти робиш), **“fa”** (він/вона робить), **“facciamo”** (ми робимо), **“fate”** (ви всі робите) і **“fanno”** (вони роблять). [32]

Ще одна значна зміна в еволюції італійської мови від народної латини відбулася у відмінюванні іменників. У латинській мові іменники відмінювалися за родами, числами та відмінками. В італійській мові

відмінювання іменників набагато простіше і базується лише на роді та числі. Ось кілька прикладів змін у відмінюванні іменників:

Латинською мовою слово **"puella"** (дівчина) відмінюється як **"puella"** (називний відмінок), **"puellae"** (родовий), **"puellae"** (давальний), **"puellam"** (знахідний), **"puella"** (орудний) і **"puellae"** (кличний). В італійській мові те саме слово відмінюється як **"ragazza"** (однина, жіночий рід) і **"ragazze"** (множина, жіночий рід). [32]

У латинській мові слово **"homo"** (людина) відмінюється як **"homo"** (називний відмінок), **"hominis"** (родовий), **"homin(i)"** (давальний), **"hominem"** (знахідний), **"homine"** (орудний) і **"homo"** (кличний). В італійській мові те саме слово відмінюється як **"uomo"** (однина, чоловічий рід) та **"uomini"** (множина, чоловічий рід). [32]

Отже, перехід від народної латини до сучасної італійської мови спричинив значні морфологічні зміни. Відмінювання дієслів та відмінювання іменників було спрощено, відбулись зміни у родах, а також з'явився умовний спосіб. Ці зміни відбувалися поступово, протягом тривалого часу, і в результаті сформувалася італійська мова, яку ми знаємо і любимо сьогодні.

2.3. Лексичні модифікації

Італійська мова, як і багато інших романських мов, зазнала численних змін протягом історії. Однією з важливих змін, що відбулася під час переходу від народної латини до сучасної італійської мови, було запозичення іноземних слів. Ці запозичення мали значний вплив на італійську мову та її розвиток.

Запозичення іншомовних слів можна простежити ще з часів Середньовіччя, коли Італія була центром торгівлі та комерції. Взаємодія з іншими культурами призвела до появи нових слів з різних мов, зокрема з грецької, арабської, іспанської та французької. Запозичені слова спочатку використовувалися для опису нових понять або об'єктів, яких на той час не існувало в італійській мові. [30]

З часом ці запозичення стали невід'ємною частиною італійської мови, а деякі з них навіть замінили свої італійські еквіваленти. Наприклад, "**caffè**" (кава) замінило "**bona mensa**" (хороша їжа), а "**cameriere**" (офіціант) - "**servitore**" (слуга). [44]

Запозичення іншомовних слів не лише розширило словниковий запас італійської мови, але й розвинуло в ній нові поняття та ідеї. Наприклад, слово "**cioccolato**" (шоколад) було запозичене з мови ацтеків і завезене до Італії в 16 столітті іспанськими дослідниками. Поява шоколаду в Італії та подальше запозичення слова відіграли значну роль у формуванні італійської кулінарної культури. [44]

Однак запозичення іноземних слів мало і свої недоліки. Деякі слова були запозичені без належної адаптації до італійської мови, що призвело до проблем з вимовою та написанням. Наприклад, було запозичене французьке слово "**croissant**" (круасан). Воно зберегло свою французьку вимову, хоча італійською мало б звучати як [kroiss'ant] вимовляється як [kw'a'son]. Це може заплутати носіїв, що не зустрічали цього слова та створити певні незручності. [44]

Інші приклади французьких слів, що використовують італійці зі збереженим правописом та вимовою: **cabaret** [kabaʁɛ] (кабаре), **souvenir** [suvəniɐv] (пам'ять у французькій, сувенір в італійській), **crepes** [kwɛp] (млинець).[24]

Запозичення слів з англійської мови викликало чимало дискусій. З одного боку це природне явище еволюції мови, а з іншого, деякі лінгвісти вважають, що англійські слова витісняють італійські і це є проблемою. Вже зараз у корпораціях використовують терміни "**meeting**" замість "**incontro/riunione**" (зустріч), "**management**" замість "**direzione**" (управління), "**HR**" замість "**risorse umane**" (працівники компанії). Проте, ці запозичення торкаються і повсякденного життя італійців, наприклад: "**cameraman**" замість "**cineoperatore**" (кінооператор), "**chewing gum**" замість

“**gomma da masticare**” (жувальна гумка), “**comfort**” замість “**comodità**” (комфорт). [23]

До того ж, існують неологізми, що виникли в італії на основі англійської мови, хоча такого слова не існує в англійській. Наприклад “**smartworking**” (віддалена робота). [23]

Крім того, в італійській мові присутня значна кількість іспанізмів через схожість мов, тісний культурний та політичний зв'язок та географічне розташування, адже країни знаходяться поряд. Більшість іспанізмів не є стійкими запозиченнями, адже вони часто витісняються запозиченнями з інших мов або італійськими термінами. Проте, є й такі, що стало збереглися в мові. Наприклад: “**regalo**” (подарунок), “**vigliacco**” (боягуз), “**guerriglia**” (партизан), “**casco**” (шолом). Крім того, іноді запозичення мають зовсім інше значення, наприклад слово “**sussiego**” в італійській мові означає гордовитість, тоді як у іспанській це “спокій” та “безтурботність”. Таке явище пояснюється тим, що мовці, які запозичують слова не завжди знайомі з історичною морфологією мови оригіналу. Фонетика іспанської та італійської мов досить схожа, тому іспанські запозичення легко адаптувати до італійської вимови. Так, “**appartamento**” (італійською) та “**apartamento**” (іспанською) означає квартира, а **torero** (тореадор), **corrida** (коридор), **golpe** (переворот) повністю фонетично збігаються. [33]

Вважається, що в італійській мові декілька тисяч грецьких запозичень. Велика кількість таких слів використовується у наукових сферах: філософії, фізиці, математиці та інших. Проте, є й терміни, які італійці використовують щодня. До прикладу: **anfibia** (амфібія), **antidoto** (антидот), **carattere** (характер), **catalogo** (каталог), **clima** (клімат), **cometa** (комета), **democrazia** (демократія) – всі ці слова хоч і адаптовані фонетично, беруть свій початок з давньогрецької мови. [16]

Арабів вважають першими вченими в історії, тож, не дивно, що ми маємо багато запозичень з цієї мови як в італійській, так і у інших. Помилково вважати, що арабізми використовуються лише у науці, адже навіть слово

цукор “**zucchero**” походить від арабського “**sukkar**”. [19] Слово “**kasuriedd**” походить від арабського дієслова “**kasara**” що означає “**ламати**”. В італійську ж мову воно проникло зі значенням “**теракотова скарбничка**” та використовується лише на території регіону Базиліката. “**iedd**” – виконує функцію пестливої форми слова. Слово “**albicocco**” (абрикос) також має арабське походження, а саме “**al-barquq**”, що означає слива. Нарешті, “**tamar**” – діалектизм, що означає “**простак**”, “**селянин**”, хоча арабською слово “**tamur**” означає “**фінік**”. [7]

Отже, запозичення іноземних слів мало значний вплив на італійську мову, розширивши її словниковий запас і запровадивши нові поняття та ідеї. Однак це також створило проблеми у вимові та правописі. Тим не менш, італійська мова продовжує розвиватися, і запозичення іноземних слів залишається важливим аспектом її еволюції.

2.4. Латина у сучасній італійській мові

Латина в сучасній італійській мові – дуже цікава тема для дослідження, адже ми дізнаємось не лише про мову, але й про її культурну спадщину. Латина, як відомо, була мовою Стародавньої Римської імперії, яка відіграла значну роль у формуванні італійської мови.

Вплив латини на італійську мову очевидний у численних латинських словах, виразах та ідіомах, які досі використовуються в італійській мові. Наприклад, італійський алфавіт має 21 літеру, за винятком **J, K, W, X та Y**, які зустрічаються лише в запозиченнях, переважно з латини.

Крім того, латинська мова вплинула на італійську вимову. Італійська вимова загалом послідовна, кожна літера має певний звук. Так, наприклад, “**et cetera**”, яке італійською вимовляється як [et'tse:tera] має значення “**і так далі**”. Ще декілька прикладів: “**amore**” походить від латинського слова “**amor**”, що означає “**кохання**”, “**bello**” - це слово означає “**гарний**” і походить від латинського слова “**bellus**”, “**maggiordomo**” означає “**дворецький**” і походить від латинського слова “**magister domus**”, “**uomo**” означає “**людина**”, “**чоловік**” і походить від латинського слова “**homo**”. [18]

Крім того, існує багато латинських виразів, які італійці використовують у повсякденному житті. Наприклад, вже згаданий **“et cetera”** (і так далі), **“carpe diem”** (жити сьогоднішнім днем, насолоджуватися моментом), **“ad hoc”** (спеціально, для цього, для цієї мети), **“vice versa”** (навпаки), **“in vino veritas”** (у вині – правда, пояснюється тим, що люди кажуть правду під впливом алкогольного напою), **“magnum opus”** (велика робота, використовують щоб описати чийсь досягнення), **“quod erat demonstrandum”** (що і треба було довести, часто використовується у математиці), **“veni, vidi, vici”** (прийшов, побачив, переміг. Вираз Цезаря після його швидкої перемоги в битві), **“persona non grata”** (небажана особа, така, яку не хочуть бачити в певному місці чи групі), **“post scriptum”** (після написання, використовують для написання якогось додатку до листа). [14]

Крім того що латинська мова все ще актуальна в сучасній Італії, католицька церква продовжує використовувати латину як офіційну мову, в тому числі під час служби. [37] Італійці вважають подібні до наведених в прикладі вирази – частиною італійської мови та вживають їх майже несвідомо. Вона також викладається як обов’язковий предмет у початковій та середній школах Італії. Актуальність латинської мови в сучасній Італії є предметом дискусій. Дехто стверджує, що латина є важливою частиною італійської спадщини і її слід зберігати та вивчати, інші ж ставлять під сумнів її практичність та актуальність у сучасному суспільстві. Однак багато італійців вважають, що вивчення латини важливе для розуміння італійської культури та історії, а також для збереження мовної та культурної спадщини країни. Латина вважається символом італійської спадщини і часто використовується в італійському мистецтві, літературі та музиці, щоб викликати почуття зв’язку з давнім минулим країни. Багато творів, зокрема "Божественна комедія" Данте, містять латинські вирази. [21]

Отже, вплив латини на італійську мову є беззаперечним, і розуміння цього впливу має вирішальне значення для всіх, хто цікавиться італійською мовою або історією Римської імперії. Латинська мова залишила важливий слід

в італійській мові і є не лише частиною історії Італії, але й залишається невід'ємною частиною сучасної італійської культури та мови.

Висновки до розділу 2

Отже, можна стверджувати, що перехід від народної латини до сучасної італійської мови супроводжувався значними модифікаціями на рівні фонетики, морфології та лексики. Зокрема, спостерігається значне звукове перетворення слів, особливо у класифікації голосних звуків, зміни ролі наголосу, лінгвістичні явища, як афerezис, що вплинули на фонетику сучасної італійської мови, вплив сусідніх романських мов на формування лексичного складу італійської мови.

Досліджено морфологічні модифікації, що були також значними та з'ясовано яким чином змінювалась граматична система італійської мови в порівнянні зі своїм латинським пращуром. Доведено, що у процесі розвитку італійської мови, зменшувалась кількість відмінюваних форм дієслова, відбулись зміни у відмінюванні іменника, родах іменника.

Лексичні модифікації описано враховуючи вплив різних культур і мов на формування сучасної італійської лексики. Виявлено, що італійська мова зазнала значного впливу французької, іспанської, арабської, грецької та англійської мов. В результаті, в італійській мові з'явилося багато слів з інших мов, які адаптувалися до італійської.

У роботі показано, що важливим аспектом переходу від народної латини до сучасної італійської мови було використання латинських слів у сучасній мові. Доведено, що латина залишила значний слід в італійській мові, не лише у вигляді запозичень, але й у вигляді використання латинських слів як складників італійських слів та латинських виразів. Більшість латинських слів зберегли свою оригінальну форму та значення, але деякі з них зазнали змін, які відбулися під час переходу від латини до сучасної італійської мови.

Тож, вивчення історії латинської мови є важливим компонентом розвитку сучасної італійської мови, оскільки допомагає краще зрозуміти її походження та еволюцію.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

У даній курсовій роботі було продемонстровано еволюцію італійської мови від її початкових коренів у народній латинській мові до сучасної форми. Розглянуто вплив латини на романські мови, зокрема на італійську, та вплив літературних діячів на формування мови. Проаналізовано модифікації, які відбулися під час переходу від народної латини до сучасної італійської мови, включно з фонетичними, лексичними і морфологічними змінами. Досліджено роль латини в сучасній італійській мові.

Було визначено, що італійська мова має глибоке коріння в народній латинській мові, яка виникла з суміші латини та діалектів Римської імперії. Ця мова зазнала значних змін під впливом різних історичних та культурних факторів, але на сьогоднішній день залишається важливим культурним і мистецьким центром світу.

Отже, на основі продемонстрованих даних можна стверджувати, що італійська мова є однією з найбільш історичних та багатогранних мов у світі. Вивчення її історії є важливим для розуміння її актуальності та важливості в сучасному світі.

Дослідження історії італійської мови дозволяє зрозуміти, яким чином вона сформувалася та які фактори вплинули на її розвиток. Проаналізовано яким чином літературні діячі, що використовували народну латину та італійську мову для написання своїх творів вплинули на італійську мову. Також були визначені ключові фактори, які вплинули на розвиток італійської мови, такі як політичні та соціальні зміни, контакт з іншими мовами та літературні традиції.

Отже, вивчення історії італійської мови показує, що мова постійно змінюється та не може бути сталою. Італійська мова є багатою та

різноманітною, а також важливою для розвитку культури та дипломатії. Узагальнюючи отримані знання, можна стверджувати, що італійська мова є однією з найбільш історичних та багатогранних мов у світі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. (2019). Accademia della Crusca - C.F. 80000950487 - P.IVA 01602600486
Retrieved from accademiadellacrusca.it/
2. (2019). Accademia della Crusca - C.F. 80000950487 - P.IVA 01602600486
Retrieved from accademiadellacrusca.it/it/contenuti/dizionari/6225
3. (2019). Accademia della Crusca - C.F. 80000950487 - P.IVA 01602600486
Retrieved from accademiadellacrusca.it/it/eventi
4. (2019). Accademia della Crusca - C.F. 80000950487 - P.IVA 01602600486
Retrieved from
accademiadellacrusca.it/ricerca?pl=Lingua%20e%20letteratura
5. Readitalian. Lingue romanze. Retrieved from
readitaliano.com/wiki/it/Romance_languages
6. (2018) L'accento tonico nelle parole latine. Retrieved from
poesialatina.it/ns/Latino&Javascript/AccentoLat.htm
7. (2022) Parole arabe nell'italiano contemporaneo. Retrieved from
www.studentitradint.it/post/parole-arabe-nell-italiano-contemporaneo
8. (2023) Melius est reprehendant nos grammatici quam non intelligent populi.
Retrieved from
it.wikipedia.org/wiki/Melius_est_reprehendant_nos_grammatici_quam_non_intelligent_populi
9. А. М. Беба. Данте Аліг'єрі (1265–1321) – «батько» італійської літератури. Взято з www.nbuv.gov.ua/node/5302
10. Балалаєва О.Ю., Вакулик І.І.(2012). Латинська мова. Довідник для студентів спеціальності «Водні біоресурси та аквакультура». Взято з nubip.edu.ua/sites/default/files/u51/aquacultura_0.pdf

11. І. М. Бабій, Т. П. Вільчинська. (2002) Сучасна українська літературна мова. Морфологія. Взято з surl.li/gwatj
12. Кочерган М. П. (2001) Вступ до мовознавства. Взято з shron1.chtyvo.org.ua/Kocherhan_Mykhailo/Vstup_do_movoznavsta.pdf
13. Aggregato Beatrice Fedi. (2019-2020). Dal latino volgare alle lingue romanze: fonetica e morfosintassi. Retrieved from www.lingue.unich.it/sites/st07/files/2-fonetica_e_morfosintassi_delle_lingue_romanze.pdf
14. Annamaria Testa (2015). Latino quotidiano. 180 espressioni latine che usiamo parlando italiano. Retrieved from nuovoutile.it/latino/
15. Barzotti E. (2021). Storia della lingua italiana. Retrieved from www.studocu.com/en-ie/document/letterkenny-institute-of-technology/company-law/storia-lingua-italiana/7570911
16. Bufox (2020). Parole italiane che derivano dal greco: le più utilizzate. Retrieved from orientamentoinrete.it/parole-italiane-che-derivano-dal-greco/
17. Calanducci S. (2012) Dire quasi la stessa cosa. Retrieved from [www.academia.edu/42777454/Dire quasi la stessa cosa umberto eco](http://www.academia.edu/42777454/Dire_quasi_la_stessa_cosa_umberto_eco)
18. Carlo Mandosio (1878) Vocabolario italianolatino e latinoitaliano accomodato all'uso delle scuole d'Italia. Retrieved from archive.org/stream/bub_gb_NA05hRpUGmYC/bub_gb_NA05hRpUGmYC_djvu.txt
19. Cláudia Valéria Lopes (2017). I prestiti linguistici dall'arabo. Retrieved from [affrescodellalinguaitaliana.com/2017/06/29/i-prestiti-linguistici dallarabo/](http://affrescodellalinguaitaliana.com/2017/06/29/i-prestiti-linguistici-dallarabo/)
20. Deleonardis C.. Filologia romanza-a. Retrieved from [https://www.academia.edu/35683940/Filologia romanza a](https://www.academia.edu/35683940/Filologia_romanza_a)
21. Edscuola (2019) Perché insegnare latino. Retrieved from www.edscuola.eu/wordpress/?p=112174

22. Enzo Boddi (2020) L'Accademia della Crusca: La più antica istituzione linguistica del mondo. Retrieved from www.europassitalian.com/it/blog/accademia-della-crusca/
23. Fabiani F. (2023) Parole Inglesi usate in Italiano: perché si usano e quanto sono corrette? Retrieved from www.scambieuropei.info/parole-inglesi-usate-in-italiano/
24. Flavia Anastasi (2023) I prestiti linguistici, parole in prestito. Retrieved from www.infopuntoevirgola.it/i-prestiti-linguistici-parole-in-prestito/
25. Flocchini N., Lamagna P. Pratica linguistica, lessico e civiltà latina. Retrieved from <https://muraglia.files.wordpress.com/2011/12/cultura-latina.pdf>
26. Fort, G. (2019). I germanismi nello spazio linguistico della penisola italiana: superstrato prodotto dalla migrazione; ambito di analisi diacronica, diatopica, e stilistica; strumento per la didattica. Retrieved from <https://umu.diva-portal.org/smash/get/diva2:1369745/FULLTEXT01.pdf>
27. Gli autori (2016) La storia del latino nelle scuole italiane. Retrieved from <https://storiaefuturo.eu/la-storia-del-latino-nelle-scuole-italiane/>
28. Homolaicus. Retrieved from www.homolaicus.com/letteratura/de-vulgari.htm
29. Just in time (2020) Романські мови – діти латині. Взято з www.jit.academy/romanski-movy-dity-latyni/
30. Scenari di un nuovo medioevo. Retrieved from laterza.it/indici/9788842116004_capitolo.pdf
31. Macchi S. Linguistica storica dell'italiano. Retrieved from www.academia.edu/5785033/Linguistica_storica_dellitaliano
32. Maiden M. (1991) Irregularity as a determinant of morphological change. Retrieved from www.jstor.org/stable/4176171
33. Manuel Carrera Díaz (2010) Enciclopedia dell'Italiano. Retrieved from [www.treccani.it/enciclopedia/ispanismi_\(Enciclopedia-dell'Italiano\)](http://www.treccani.it/enciclopedia/ispanismi_(Enciclopedia-dell'Italiano))

34. Marta Fava (2022). An epic guide on how to master the Italian alphabet & pronunciation. Retrieved from www.berlitz.com/blog/italian-alphabet
35. Matteo Greco (2021) Dal latino all'italiano moderno. Retrieved from www.academia.edu/60303888/Dal_latino_allitaliano_moderno
36. Mondin L. (2016-2017) Introduzione allo studio del latino. Retrieved from moodle2.units.it/pluginfile.php/291117/mod_resource/content/1/MONDIN-PISTELLATO%20Introduzione%20allo%20studio%20del%20latino.pdf
37. Padre Henry Vargas Holguín (2016) Perché il latino è la lingua ufficiale della Chiesa cattolica? Retrieved from <https://it.aleteia.org/2016/04/15/perche-il-latino-e-la-lingua-ufficiale-della-chiesa-cattolica/>
38. Posted in orizzonti (2018) L'Accademia della Crusca critica il Miur per l'eccessivo uso di anglicismi. Retrieved from www.ultimavoce.it/accademia-della-crusca-miur-anglicismi-sillabo/
39. Riccardo Tesi (2010). Latinismi. Retrieved from www.treccani.it/enciclopedia/latinismi_%28Enciclopedia-dell%27Italiano%29/
40. Salvatore Claudio Sgroi (2010) Enciclopedia dell'Italiano. Retrieved from [condizionale in "Enciclopedia dell'Italiano" \(treccani.it\)](http://condizionale.in.it/Enciclopedia_dell%27Italiano_(treccani.it))
41. Le fonti per la conoscenza del latino volgare. Retrieved from service.unibas.it/documenti/docenti_materiale_didattico/002953_102330_L_azione%2026-03-20.pdf
42. Stella Đurić (2015) Dal latino ai volgari italiani. Alcuni problemi di morfologia. Retrieved from repository.ffri.uniri.hr/islandora/object/ffri%3A326/datastream/PDF/view
43. Superprof. (2023) Історія мови: від латини до сучасної італійської. Retrieved from <https://www.superprof.com.ua/blog/istoria-italiiskoi-vid-latyny-do-suchasnosti/>
44. The Editors of Encyclopaedia Britannica (2023) Italian language. Retrieved from www.britannica.com/topic/Italian-language

45. Zarlit. (2007-2023) Франческо Петрарка — видатний італійський поет-гуманіст. Взято з zarlit.com/lesson/8klas/51.html
46. Pidru4niki. (2010-2023) Методи наукового дослідження. Взято з pidru4niki.com/1529052760991/dokumentoznavstvo/metodi_naukovogo_do_slidzhennya
47. Scuola. Francesco Petrarca. Retrieved from <https://www.skuola.net/appunti-italiano/petrarca/petrarca-figura-poetica.html>
48. Віртуальна читальня Зарубіжної літератури (2007-2023) Джованні Боккаччо - Життя і творчість письменника. Взято з <https://zarlit.com/biography/bokacho1.html>
49. Accademia della Crusca - C.F. 80000950487 - P.IVA 01602600486 (2011) L'Accademia oggi. Retrieved from accademiadellacrusca.it/it/contenuti/laccademia-oggi/6988
50. Accademia della Crusca (2023) Retrieved from it.wikipedia.org/wiki/Accademia_della_Crusca
51. Patota G., Bruni F., D'Achille P., Marcato C., Serianni L. (2007) Lineamenti di grammatica storica dell'italiano. ISBN 88·15·08638·2, Bologna, il Mulino.